

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

д.е.н., проф. Телстов О.С., Сірік Ю.А.
Сумський державний університет

Сучасний розвиток економіки України орієнтований на підвищення її конкурентоспроможності і обумовлює активізацію інноваційної діяльності, без якої стає неможливим здійснення прогресивних зрушень. Перехід нашої країни до ринкових відносин підштовхнув вчених та практиків до найретельнішого вивчення досвіду інноваційного розвитку економічно розвинених країн, пошуку шляхів та засобів, які дали б змогу забезпечити стабільно високий рівень добробуту населення нашої країни. Таке вивчення передбачає не сліпе копіювання та запозичення механізмів інноваційного розвитку економіки, а відбір ключових етапів реорганізації економічної сфери, що мають найбільший вплив на становлення інноваційного процесу.

Запорукою успішного економічного розвитку та ефективного функціонування держави є розвиток її окремих територій. Розвиток територій здійснюється з метою ефективного використання економічного, наукового, трудового потенціалу, природних та інших ресурсів і особливостей регіону для підвищення їх конкурентоспроможності у межах країни, підвищення рівня життя населення, подолання бідності тощо. Стимулювання розвитку окремих територій України проводиться для створення рівних умов динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів, оптимізації їх спеціалізації у виробництві певних товарів та послуг. Вирішення економічних проблем сьогодення, які характеризуються як кризові, можливе лише шляхом оптимальної перебудови структури господарського комплексу, упровадження досягнень науково-технічного прогресу, що забезпечують інтенсивний розвиток суспільного виробництва, підвищення його ефективності і конкурентоспроможності. Одним із шляхів економічного розвитку депресивних регіонів України, до яких на даний відносіється Сумщина, є застосування кластерного підходу.

Основоположником кластерної теорії визнано професора Гарвардської школи Майкла Портера. Кластер (або пром. група) – це група близьких, географічно взаємозалежних компаній і пов'язаних з ними організацій, які характеризуються спільністю напрямків діяльності у певному виді бізнесу й взаємодоповнюють один одного. Основними ознаками кластера є: максимальна географічна близькість, спорідненість технологій, спільність сировинної бази і наявність інноваційної складової.

На сьогодні в економічній сфері поряд з терміном «кластер» все частіше використовують поняття «угрупкування», «об'єднання», «система». В їх основі лежать уявлення про об'єднання на різній організаційній основі виробничих, науково-дослідницьких, консультативних та інших підприємств і установ. Кластерні системи є втіленням унікальної комбінації наукових, виробничих і комерційних структур, що на основі використання переваг коопераційної взаємодії сприяють формуванню і ефективному використанню реальних конкурентних переваг окремих підприємств, галузей та національних економік в умовах посилення світового конкурентного протистояння.

У Сумській області кластерний підхід передбачений у будівельній, молочній, цукровій, туристичній та деяких інших основних напрямках спеціалізації регіону у рамках реалізації стратегії розвитку області на період до 2015 року «Нова Сумщина-2015». Оскільки останні 20 років певною мірою відбувалася дезінтеграція економіки, уряд України і регіональна влада мають сконцентрувати свої зусилля не на підтримці окремих підприємств і галузей, а на розвитку взаємозв'язку між усіма учасниками ринку: державними, приватними секторами економіки та такими, що мають комунальну власність.

Розглянемо можливі варіанти кластеризації Сумської області. Наприклад, АТ «Насосенергомаш», що володіє одним з найпотужніших на території СНД науково-виробничим комплексом в області розробки і виробництва насосного обладнання, силових агрегатів і складних гідравлічних систем для різних галузей промисловості, енергетики, металургії, трубопровідного транспорту, водного господарства і ЖКГ, може відновити партнерські зв'язки з ВАТ «Цетроліт», яке і буде постачати на насосний завод необхідне литво. Позитивні результати будуть спостерігатися і від співпраці ВАТ «СМВО ім. Фрунзе» та сільгоспвиробників, які займаються тваринництвом. В Охтирці об'єднання зусиль компанії НГВУ «Охтирканафтогаз», що здійснює розробку нафтових і газових родовищ Сумщини, з охтирським підприємством «Нафтопромаш», який випускає устаткування нафтового машинобудування, також дасть позитивні результати для діяльності цих двох підприємств. Концерн «Укрросметал» може постачати обладнання для азотних установок, що дозволяють зберігати продукти тривалий час в овочесховищах, які будують підприємці на Сумщині.

Економічний розвиток будь-якого регіону залежить від рівня конкурентоспроможності його окремих суб'єктів економічної діяльності. Необхідним є створення таких промислових кластерів, які зможуть підвищити економічний розвиток певних галузей і територій та стимулювати інвестування в депресивні регіони.